

Malíř Jan Urbášek

Letos v červnu si připomeneme dvě významná data, která se týkají malíře Jana Urbáška, jenž je spojen se Strážnicí. 20. června 1907 se narodil ve Valchově (u Boskovic) a 5. června 1981 umírá na cestě do Drážďan. V červnu tedy uplyne 114 let od jeho narození a 40 let od jeho úmrtí. Když jsme v výčtu životopisných událostí, tak můžeme zmínit, že v roce 1926 maturuje na gymnáziu v Bučovicích a následně se věnuje studiím ještě na Obchodní akademii v Brně. Táhne jej to však k malování a tak své akademické vzdělání v oblasti výtvarných umění nabývá jednak na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Praze (VŠUP), u A. Hofbauera (1869–1944) a J. Bendy (1882–1970), ale zejména na Akademii

Jan Urbášek ve svém ateliéru (1967)

výtvarných umění v Praze (AVU) v ateliéru J. Obrovského (1882–1949), který nebyl jen výtvarným umělcem (malířem, sochařem a grafikem), ale také spisovatelem a odpůrcem zneužití olympijských her nacistickým Německem. Urbášek souběžně se studiem na AVU absolvoval také na Karlově univerzitě tzv. *profesuru* oborů výtvarné výchovy, matematiky a deskriptivní geometrie (k výuce na středních školách a gymnáziích, odlišnost od současného vědecko-pedagogického titulu prof.). Po vysokoškolských studiích působí jako středoškolský pedagog na Slovensku, ze kterého se po roce 1938 stěhuje na Moravu. Krátce pobývá v Boskovicích a následně se přesune do nám známé Strážnice. Tento malíř, který se sice ve Strážnici nenarodil, si však toto malebné městečko zamiloval a umělecky v něm zakotvil. Byl fascinován plošností Strážnice a okolí, ale i barevností krajiny a barevností folkloru.

Krajinu uchopuje básnický, resp. poetický, ale nikoli zcela lacině a sentimentálně. Je ovlivněn francouzským impresionismem, což je pro jeho generaci typické. Často maluje na cestách a zejména v plenéru okolo Strážnice. Nechává se ovlivňovat krajinou, někdy ji dovádí k malířské transpozici, podobně jako krajinář František Cundrla (1943–2011). Krajina zde tak mnohdy znamená více monumentalizovaný detail (např. obraz *Žně na Strážnicku*, r. 1973), pocit, nežli realistické vystižení dané krajiny (ač je jí inspirována a na ní založena). Přesto v Urbáškově díle nalezeme množství konkrétních a reálných míst (a také atmosférické popisy krajiny). Oba krajináře také odděluje přístup k formování obrazu. Zatímco Cundrla pracuje často těkavě a malířskou zkratkou, intuitivně promýšlí obraz co do jeho okamžitého vystižení, Urbášek nám předkládá spíše poklidné *vlnění* pastelových barev, to nejsou žádné *exploze*, jako u Cundrly, ale poklidný *tok*.

Žně na Strážnicku, olej na plátně, 59x39, 1973

Jan Urbášek spolupracoval se spoustou umělců na Moravském Slovácku, byl členem výtvarných seskupení: Blok, Sdružení výtvarných

umělců moravských, Svaz československých výtvarných umělců a zasadil se o zrod literární soutěže Strážnice Marušky Kudeřikové. Strážnici miloval, je to poznat nejen z jeho obrazů, ale i z toho, jak rád se do ní vracel (byl vášnivým cestovatelem). Tuto lásku ke Strážnici sdílí se zmíněným Cundrlou. Můžeme nějak výstižně charakterizovat Urbáškovu uměleckou tvorbu? Myslím, že ano. Ovlivněn impresionistickou snahou vystihovat atmosféru zobrazované krajiny, rozhodl se pro jemu blízké pojmání barevnosti. Jak řekl Štěpán Jež (1885–1970), při příležitosti vernisáže výstavy ve strážnickém zámku 10. září 1963, Urbášek je *kolorista* v tom nejlepším možném smyslu. Dává vyniknout (všem pastelovým) barvám. Jeho obrazy jsou poklidným *tokem* krajiny.

Filip Gorazd Martinek

*Kostel sv. Martina ve Strážnici,
olej na plátně 61x41, 1954*

*Seníky na strážnických lukách,
olej na plátně 40x30, 1965*